

Vägledning om energihushållningsplaner

Av Naturvårdsverket och Energimyndigheten

Innehåll

Energihushållningsplan – ett verktyg för resurseffektiv energianvändning	1
Begrepp och förkortningar	2
Bakgrund	3
1 Inledning och läsanvisning	5
1.1 Vad är en energihushållningsplan?	5
1.2 För vilka är det lämpligt att upprätta en energihushållningsplan?	5
1.3 Känsliga uppgifter i energihushållningsplanen	7
1.4 Läsanvisning	7
2 Energihushållningsplanens innehåll	8
2.1 Nulägesbeskrivning	9
2.2 Mål för energihushållning	9
2.3 Åtgärder för energihushållning	10
2.4 Uppföljning av tidigare planer – åtgärder och resultat	14
2.5 Rutiner och ansvarsfördelning för energiarbetet	14
2.6 Villkor om energihushållningsplan i tillstånd	14
3 Upprättande, uppföljning och revidering av energihushållningsplan	16
3.1 Upprättande av energihushållningsplan	16
3.2 Uppföljning av energihushållningsplanen	16
3.3 Revidering av energihushållningsplanen	17
4 Tillsynsmyndighetens granskning och uppföljning av en energihushållningsplan	18
4.1 Tillsyn enligt miljöbalken kopplad till energihushållningsplanen	18
4.2 Tillsyn enligt lag om energikartläggning vid stora företag	21
4.3 Viktiga skillnader mellan tillsynen enligt EKL och miljöbalken	22
4.4 Certifieringsorganens revision av ledningssystem	23
Bilaga 1. Förslag på innehåll i en energihushållningsplan	24
Bilaga 2. Lagstiftning	25
Miljöbalken	25
Lagen om energikartläggning i stora företag	27
Energi­kart­läg­g­ning­ens innehåll	28
Bilaga 3. Energiledningssystem, ISO 50001	30

Energihushållningsplan – ett verktyg för resurseffektiv energianvändning

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har gemensamt tagit fram en vägledning om energihushållningsplaner. Den riktar sig främst till företag som omfattas av lagen om energikartläggning i stora företag, EKL (2014:266) och är tillståndspliktiga enligt miljöbalken (1998:808). Vägledningen kan också fungera som utgångspunkt för energiarbetet i andra företag. Energihushållningsplan är ett etablerat begrepp som används i villkor för energi i tillstånd för verksamheter som tillståndsprövas enligt miljöbalken. I EKL används begreppet handlingsplan.

Vägledningen innehåller myndigheternas bedömning av vad en energihushållningsplan bör innehålla och hur planen kan användas, framför allt av företag och tillsynsmyndigheter. Vägledningen är inte rättsligt bindande utan syftar till att ge råd och information till verksamhetsutövare hur energihushållningsplaner kan utformas. Vägledningen syftar också till att beskriva vad en energihushållningsplan bör innehålla för att kunna användas i ärenden gällande tillsyn enligt miljöbalken och som utgångspunkt i ärenden gällande tillståndsprövning.

Under arbetets gång har synpunkter på vägledningen inhämtats från verksamhetsutövare, deras branschorganisationer samt lokala och regionala tillsynsmyndigheter. Det har både skett i löpande dialog med aktörerna och genom en formell remiss. Ett stort antal synpunkter har inkommit och gått igenom. Många av dem har lett till förändringar i det ursprungliga förslaget till vägledning medan andra inte har medfört ändringar. Skälen till det senare kan ha varit att synpunkterna legat utanför den avgränsning som varit nödvändig i arbetet med denna vägledning, men kan också ha varit att vi gjort en annan bedömning av en energihushållningsplans funktion och innehåll.

Begrepp och förkortningar

BAT	Best Available Techniques; Bästa tillgängliga teknik
BAT-slutsats	Slutsats om bästa tillgängliga teknik. Tas fram för branscher som omfattas av industriutsläpps-direktivet. Kan för energihushållning gälla t.ex. teknikval och förbrukningsnivåer.
BMT	Bästa möjliga teknik, enligt 2 kap. 3 § miljöbalken. Kan vara mer långtgående än BAT.
BREF	BAT Reference Document; BAT-referens-dokument. Tekniskt dokument från EU-kommissionen som fastställer vad som är BAT för minimering av miljöpåverkan från produktionen inom t.ex. en industrisektor. Dokumentet identifierar också den miljöprestanda som kan uppnås om man använder bästa tillgängliga teknik. BAT-slutsatser ingår som ett kapitel i BREF-dokumentet.
EED	EU:s direktiv om energieffektivitet, (2012/27/EU)
EKL	Lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag. Omfattar alla företag som sysselsätter minst 250 personer och har en årsomsättning som överstiger 50 miljoner EUR eller en balansomsättning som överstiger 43 miljoner EUR per år.
Energikartläggning	En ingående översyn av energianvändningen i företaget och förslag på kostnadseffektiva åtgärder såväl för att spara energi som för att effektivisera energianvändningen (6 § EKL).
Energikartläggningsrapport	Redovisning av resultatet av energikartläggningen (6 § EKL).
Energilednings-system	Ett systematiskt sätt för företag att integrera arbetet med ständig förbättring av energiprestanda i sin verksamhetsstyrning (t.ex. standardiserat energiledningssystem såsom ISO 50001).
EU-ETS	EU Emissions Trading System; EU:s system för handel med utsläppsrätter.
Handlingsplan	Begrepp som används i EKL och som avser företagets plan för hur kostnadseffektiva åtgärder ska genomföras.
Hänsynsregler	Regler i 2 kap. 2-5 §§ miljöbalken som bl.a. rör kunskapskrav, bästa möjliga teknik, hushållning med råvaror och energi samt att i första hand använda förnybara energikällor
IED	Industrial Emissions Directive; Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU)
Kostnadseffektiva åtgärder	Ska redovisas enligt EKL. Någon närmare definition finns inte i EKL men utgår normalt ifrån företagsekonomiska perspektiv.
LCC	Life Cycle Cost; Livscykelkostnad. Att beräkna livscykelkostnader (LCC) är ett sätt att inkludera långsiktiga effekter i ett inköpsbeslut.
Miljöledningssystem	Ett systematiskt sätt för företag att integrera arbetet med ständig förbättring av miljöprestanda i sin verksamhetsstyrning (t.ex. ISO 14001)
Miljörapport	Årlig redovisning som tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter gör tillgänglig för tillsynsmyndigheten enligt miljöbalken.
Rimlighetsavvägning	Avvägning mellan nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått (t.ex. enligt hänsynsreglerna i miljöbalken) och kostnaderna för sådana åtgärder.

Bakgrund

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har gemensamt tagit fram en vägledning om energihushållningsplaner med utgångspunkt i miljöbalken (1998:808) och lagen om energikartläggning (2014:266) vid stora företag. Vägledningen innehåller myndigheternas bedömning av vad en energihushållningsplan bör innehålla och hur planen kan användas framför allt av företag och tillsynsmyndigheter. Vägledningen är inte rättsligt bindande utan syftar till att ge råd och information till verksamhetsutövare hur energihushållningsplaner kan utformas. Syftet är också att ge vägledning till vad energihushållningsplanen bör innehålla för att kunna användas i ärenden gällande tillsyn enligt miljöbalken och som utgångspunkt i ärenden gällande tillstånd enligt miljöbalken.

Dagens samhälle står inför en stor energiomställning. Att minska klimatpåverkan och samtidigt tillgodose samhällets växande behov av energi är en av vår tids största utmaningar. Företagen spelar en viktig roll i omställningsarbetet och kan bidra genom att säkerställa en effektiv energianvändning och övergå till förnybara energikällor. Samtidigt kan den pågående elektrifieringen leda till att många företag och industrier ökar sin elanvändning. Hållbart producerad el är, och kommer att vara, en knapp resurs i framtiden. I en osäker omvärld finns det också andra skäl till att arbeta aktivt med energifrågor i företag. Hur kan företaget arbeta för att bli mer flexibelt i sin energianvändning och mindre utsatt för energimarknadens svängningar? Hur kan företaget bidra till minskad energianvändning under de tider när elnätets belastning är som störst och samtidigt skapa en mer förutsägbar och robust energiförsörjning för egen del? Genom att arbeta systematiskt och strukturerat med sina energifrågor och upprätta en energihushållningsplan kan företaget komma en god bit på vägen.

En resurseffektiv energianvändning bidrar till en hälsosam och god miljö för kommande generationer. Energihushållning och energieffektivisering kan sägas innebära att energi nyttiggörs på bästa sätt i verksamheten. Arbetet med energihushållningsfrågor är ett viktigt steg för att nå de nationella målen om 50 % lägre energiintensitet till 2030 (i relation till BNP) samt nettonollutsläpp av växthusgaser till 2045. Ett sätt att uppnå detta är att arbeta systematiskt och strukturerat för att förstå och påverka sin energianvändning. Hos ett företag har ett sådant arbete ofta också andra positiva effekter såsom minskade kostnader, stabilare produktkvalitet och en bättre arbetsmiljö.

För företag som redan har ett systematiskt och ambitiöst energihushållningsarbete kan en energihushållningsplan fylla en funktion som sammanställning och utvärdering av hur arbetet med resurseffektiv energianvändning drivs framåt. För företag som inte kommit lika långt i sitt energihushållningsarbete kan upprättandet av en energihushållningsplan utgöra en drivkraft och ram för ett förbättrat arbete med energihushållning. Energihushållningsplanen kan användas såväl internt inom företaget som gentemot tillsynsmyndigheter för att visa hur företaget arbetar med kontinuerliga förbättringar för att uppfylla miljöbalkens hänsynsregler avseende hushållning med energi och användning av förnybara energikällor.

Avsikten med vägledningen är att ge företagen stöd att ta fram en energihushållningsplan och anpassa den till olika användningsområden, både inom företaget och i relation till externa parter. Vägledningen syftar också till att ge stöd till tillsynsmyndigheter om hur

energiushållningsplaner kan användas. Den har dock inte ambitionen att ge en fullständig beskrivning av hur energitillsyn kan och bör bedrivas, utan endast vilken roll en energiushållningsplan kan ha i denna. Avsikten är att här beskriva vad en energiushållningsplan syftar till och bör innehålla för att vara ett verkingsfullt instrument för att påverka energi-användningen. Ambitionen är att vägledningen ska bidra till ökad tydlighet, minskad administration för företag och myndigheter samt undvika dubbelarbete gällande tillsyn enligt miljöbalken och lagen om energikartläggning i stora företag (EKL). En grundsten är också att främja likabehandling av dem som omfattas av lagstiftningarna – oavsett bransch eller var i landet som verksamheterna bedrivs.

Innehållet i vägledningen kan därutöver användas av prövningsmyndigheter som stöd för vilket underlag som kan behövas i en tillståndsansökan och hur energiushållningsplaner kan regleras i villkor.

Vägledningen ingår även som en åtgärd under fokusområdet ”Energiushållning” i den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken.¹

---

¹ Nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken (naturvardsverket.se)

1 Inledning och läsanvisning

1.1 Vad är en energihushållningsplan?

En energihushållningsplan är ett verktyg som företag kan använda för att redovisa arbetet med ständiga förbättringar med avseende på sin energianvändning. Genom en energihushållningsplan kan företaget visa hur miljöbalkens krav följs, vilket utgör grund för miljörapport till tillsynsmyndigheten och vid tillsyns- och tillståndsärenden. Energihushållningsplan är ett etablerat begrepp för energifrågor som vid tillståndsprövning enligt miljöbalken används av mark- och miljödomstolar och länsstyrelsens miljöprövningsdelegationer.

Energihushållningsplanen bör till stor del kunna bygga på dokument och information som företaget tagit fram för sin verksamhetsstyrning eller kommunikation till sina intressenter.

1.2 För vilka är det lämpligt att upprätta en energihushållningsplan?

Det finns inget generellt lagkrav på att arbetet med energihushållning i ett företag ska ske i form av en energihushållningsplan. För de företag som omfattas av lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag (EKL) kan dock en energihushållningsplan ses som en lämplig utveckling av den handlingsplan som ska ingå i energikartläggningen. I tillstånd enligt miljöbalken samt eventuella förelägganden som meddelats i tillsynen kan det också ha föreskrivits villkor om att upprätta en energihushållningsplan. För mer information om EKL och miljöbalken se bilaga 2 om Lagstiftning.

Utgångspunkten för denna vägledning är företag som omfattas av EKL och är tillståndspliktiga enligt miljöbalken, men innehållet kan också användas av andra företag. För företag som inte omfattas av EKL eller tillståndsplikt enligt miljöbalken behöver omfattningen av en energihushållningsplan anpassas till den specifika verksamheten för att vara ändamålsenlig. Hänsyn bör t.ex. tas till storleken på energianvändningen, verksamhetens komplexitet och hur långt företaget kommit i sitt energihushållningsarbete.

Grunden för en energihushållningsplan är kunskap om den nuvarande och framtida användningen av energi samt om hur energi omvandlas mellan olika energibärare i verksamheten. Enligt miljöbalken ska varje verksamhetsutövare ha denna kunskap, oavsett storlek på verksamheten.

Av miljöbalken framgår att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med energi och i första hand använda förnybara energikällor. Hushållningsprincipen innebär att all verksamhet ska bedrivas, och alla åtgärder vidtas, på ett sådant sätt att energi används så effektivt som möjligt och att användningen minimeras.² Energihushållningsplanen, och förbättringsarbetet som bedrivs och dokumenteras i enlighet med planen, är ett sätt för verksamhetsutövaren att visa för tillsynsmyndigheten hur hushållningsbestämmelserna och kraven på egenkontroll uppfylls. Läs mer om egenkontroll och annan relevant lagstiftning i bilaga 2.

---

² 2 kap. 5 § miljöbalken

För företag som omfattas av lagen om energikartläggning i stora företag (EKL) krävs att en energikartläggning med handlingsplan för kostnadseffektiva åtgärder tas fram. Den kan sedan utgöra stommen i energihushållningsplanen, men behöver kompletteras med bland annat avsnitt om egenkontroll och fler möjliga åtgärder. Även för mindre företag som inte omfattas av EKL kan en energikartläggning utgöra grunden för en energihushållningsplan. Det är alltså inget lagkrav för företag som inte omfattas av EKL, men det kan finnas särskilda krav även för dessa företag i tillståndsbeslut enligt miljöbalken.

Tillsyn och tillståndsprovning enligt miljöbalken utgår från verksamheten på en viss geografiskt avgränsad plats, en ”anläggning”. Utgångspunkten för denna vägledning är att energihushållningsplanen görs för en sådan anläggning. Inom ramen för arbetet med EKL görs energikartläggning av företagets alla anläggningar. Rapporteringen till Energimyndigheten utgörs av en summering av resultaten från dessa energikartläggningar.

Myndigheternas roller

Tillsynsmyndigheter enligt miljöbalken

Tillsynsmyndigheten utför tillsyn enligt 26 kap. miljöbalken. Tillsynsmyndighet enligt miljöbalken är antingen länsstyrelsen eller den kommunala miljönämnden. I tillsynsansvaret ingår att granska om verksamheten vid anläggningen uppfyller kraven på energihushållning, till exempel genom det arbete företaget bedriver med kartläggning, planering och genomförande av åtgärder. Tillsynsmyndigheten enligt miljöbalken utgår i sin tillsyn från 2 kap. miljöbalken som utgör grunden för de krav som tillsynsmyndigheterna kan ställa på verksamheter och åtgärder. Inom vissa områden är bestämmelserna i 2 kap. preciserade i form av förordningar eller föreskrifter. Något sådant har dock inte gjorts vad avser bestämmelsen om energihushållning i 5 §. Preciseringar görs däremot genom villkor i tillstånd, till exempel genom krav på energihushållningsplaner eller specifika åtgärder, vilket då utgör grund för tillsynen.

Prövningsmyndigheter enligt miljöbalken

Prövningsmyndigheter enligt miljöbalken är antingen mark- och miljödomstolar eller miljöprövningsdelegationer vid länsstyrelser. Myndigheterna föreskriver försiktighetsmått och tillståndsvillkor med stöd av miljöbalken.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har ansvar för tillsynsvägledning enligt miljöbalken, vilket bland annat innefattar tillsyn vad gäller uppfyllandet av hushållningsregeln i 2 kap. 5 § miljöbalken.

Energimyndigheten

Energimyndigheten är tillsynsmyndighet enligt EKL. Energimyndigheten har också ansvar för tillsynsvägledning avseende verksamhetsutövarens egenkontroll för hushållning med energi och användning av förnybara energikällor, 3 kap. 12 § miljötillsynsförordningen (2011:13).

1.3 Känsliga uppgifter i energihushållningsplanen

För den som tar fram en energihushållningsplan kan det vara bra att känna till att när den lämnas in till tillsynsmyndigheten blir den en allmän handling. Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga. Rätten att ta del av allmänna handlingar kan dock begränsas genom sekretess. Det är tillsynsmyndigheten som gör bedömning av eventuell sekretess. Om det är en allmän handling som inte omfattas av sekretess så ska den lämnas ut till den som begär det. Är det en allmän handling som helt eller delvis omfattas av sekretess kan istället handlingen lämnas ut med de sekretessbelagda uppgifterna maskade. Bedömer den som lämnar in energihushållningsplanen att det finns uppgifter i den som omfattas av sekretess är det viktigt att informera tillsynsmyndigheten om detta.³

1.4 Läsanvisning

I kapitel 2 och 3 beskrivs granskning, tillsyn och uppföljning av energihushållningsplanens innehåll och hur den kan upprättas och följas upp. I kapitel 4 beskrivs tillsyn av energihushållningsplanen. I bilaga 1 finns förslag på en innehållsförteckning i en energihushållningsplan. Bilaga 2 beskriver lagstiftning och andra styrmedel.

Denna vägledning fokuserar på vad en energihushållningsplan är och vilken information som är viktig att inkludera i en energihushållningsplan för att vara till nytta både för att användas internt och i kontakten med tillsyns- och prövningsmyndigheter.

Kompletterande material finns i följande vägledningar:

- Vägledning för tillsyn av energihushållning (ET2018:1)
- Tillsyn av energihushållning – vad är det som gäller (ET2018:2)
- Tänk längre! – Vinn-vinn när företag effektiviserar energianvändningen (ET2018:3)
- Miljösamverkan Sverige - Handläggarstöd vid energitillsyn (rapport 2015:1)
Handläggarstöd: kontakta Miljösamverkan Sverige för att ta del av rapporten.

Utöver dessa finns på Energimyndighetens webbplats vägledning om EKL samt på Naturvårdsverkets webbplats vägledning om tillämpning av hänsynsreglerna i 2 kap. 5 § miljöbalken om energihushållning och användning av förnybara energikällor.

³ Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

2 Energihushållningsplanens innehåll

En energihushållningsplan är ett dokument som beskriver en anläggnings energianvändning, mål för förbättringsarbete avseende energiområdet, hur arbetet bedrivs för att uppnå målen, samt uppföljning av energianvändningen. En energihushållningsplan är tänkt att tas fram specifikt för en anläggning och utgår från företagets energikartläggning (enligt EKL eller motsvarande), verksamhetsledningssystem och egna hållbarhetsmål.

Energihushållningsplanen bör vara ett sammanhållet och självständigt dokument. Företaget kan välja detaljeringsgrad på planen. Om en övergripande beskrivning görs behöver det finnas hänvisningar till mer djupgående och detaljrik information. Företaget kan t.ex. hänvisa till intern information som samlats in inom ramen för ett certifierat energi- eller miljöledningssystem (ISO 50001 eller 14001), eller EKL-rapporteringen. Hänvisning kan också göras till andra planer såsom transportplaner eller planer för resurshushållning och förebyggande av avfall. Vid granskning av energihushållningsplanen kan tillsynsmyndigheten vid behov begära att få ta del av dessa dokument.

Energihushållningsplanen bör omfatta:

- a. Nulägesbeskrivning av anläggningen med fokus på energifrågor
- b. Mål för energihushållning
- c. Eventuella villkor i tillstånd enligt miljöbalken rörande energihushållning
- d. Beskrivning av hur målen för anläggningen ska nås och hur de ska följas upp
- e. Beskrivning av hur verksamheten vid anläggningen ska bidra till att nå företagets eller koncernens övergripande mål
- f. Hur företaget arbetar med att ta fram, prioritera, genomföra och följa upp åtgärder för energihushållning
- g. Resultat av tidigare energihushållningsplan i relation till uppsatta mål

Om verksamhetens tillstånd innehåller villkor om energihushållningsplan kan villkoret vara formulerat på olika sätt, mer eller mindre detaljerat, avseende vilka uppgifter som ska redovisas i planen samt hur ofta planen ska uppdateras. Ett tillståndsvillkor är till skillnad från denna vägledning rättsligt bindande och kan inte inskränkas eller ändras genom tillsynen. Undantag är dock om tillsynsmyndigheten i tillståndet getts särskild delegation om att ändra villkoret i något specifikt avseende, t.ex. tidpunkt för att lämna in planen. Vad som står i villkoret gäller givetvis oavsett om något annat rekommenderas i denna vägledning. Utöver vad som står i villkoret kan dock vägledningen användas som stöd för hur tillståndsvillkoret närmare kan tillämpas i avseenden som inte direkt är reglerade i villkoret. Se vidare avsnitt 2.6 nedan. Om en tillsynsmyndighet meddelat föreläggande om energihushållningsplanens innehåll gäller på motsvarande sätt detta oavsett vad som framgår av denna vägledning. Informationen i den här vägledningen kan komma till nytta i arbetet med att redovisa hur företaget följer villkor/föreläggande.

Mål och handlingsplaner för energihushållning och klimatpåverkan kan hämtas från interna dokument såsom måldokument eller hållbarhetsrapport.

2.1 Nulägesbeskrivning

Nulägesbeskrivningen utgår från en kartläggning och beskriver nuvarande tillförsel, omvandling och användning av energi. Den bör åtminstone innehålla följande delar från energikartläggningen:

- Beskrivning av verksamheten och de delar som ingår i anläggningen.
- Övergripande beskrivning av energianvändningen uppdelat på olika energibärare där inköpt energi, egen energiproduktion och användning av energi inom olika delar av verksamheten redovisas, t.ex. i form av ett energiflödesdiagram
- Identifiering och prioritering av delar av verksamheten med betydande energi-användning
- För en mer fördjupad och detaljerad beskrivning kan energihushållningsplanen hänvisa till:
  - en energikartläggning med handlingsplan enligt lagen om energikartläggning i stora företag
  - en energikartläggning med handlingsplan inom ramen för ISO 50001

Se Energimyndighetens vägledningar för mer information om hur en energikartläggning kan genomföras.⁴

2.2 Mål för energihushållning

Energhushållningsplanen bör utgå från företagets mål för energianvändningen på kort och lång sikt. Ett företags strategiska plan har vanligen koncernövergripande mål inom hållbarhetsområdet med relevans för klimatpåverkan. Varje anläggning bidrar i olika grad till att uppfylla målen. Detta kan användas som utgångspunkt för att ta fram nedbrutna mål för energihushållning som ska ingå i planen för anläggningen. Företaget kan hänvisa till uppgifter som tagits fram för andra ändamål, t ex i hållbarhetsrapporten eller frivillig rapportering (t ex Global Reporting Initiative eller Science Based Targets).

Möjliga åtgärder som identifieras i återkommande energikartläggningar ger, tillsammans med åtgärder som framkommer inom ramen för det systematiska energiledningsarbetet och de större förbättringsmöjligheter som kan vara aktuella i samband med eventuella reinvesteringar, en grund för att ta fram målen. Så långt som möjligt bör målen vara konkreta och uppföljningsbara, t ex i form av nyckeltal.

När företag sätter sina mål för minskad klimatpåverkan och resurseffektivisering av energianvändningen ska hänsyn tas till hur förbättringsarbetet bidrar till att nå nationella klimat- och effektiviseringsmål samt regeringens strategier på området. Målen ska vara satta så att de uppfyller vad som föreskrivs i eventuella villkor i tillstånd enligt miljöbalken.

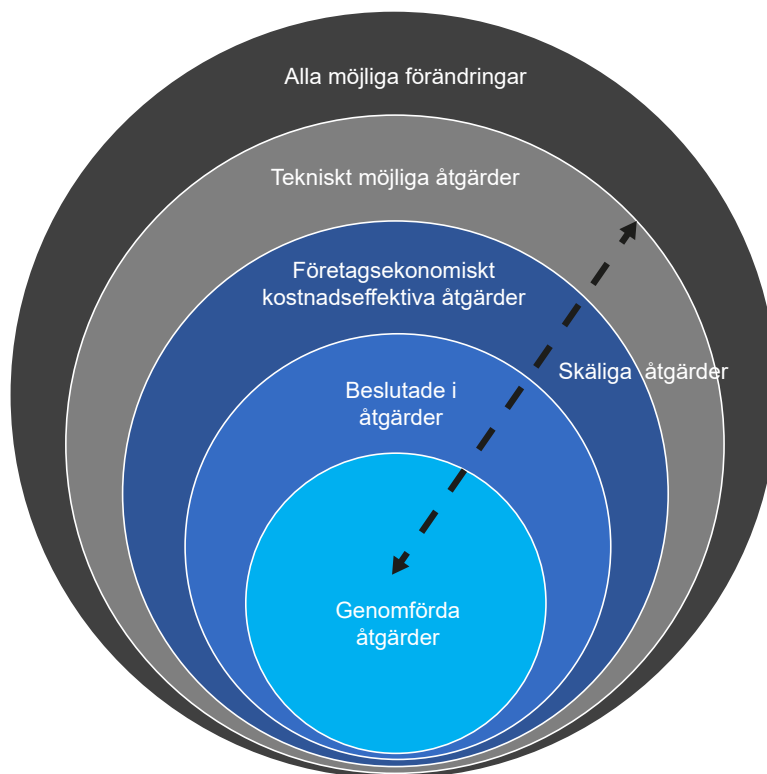
En utgångspunkt för att sätta upp mål är givetvis vilken potential till förbättring som företaget identifierat. Jämförelse bör vidare göras med vad som uppnås inom branschen i övrigt, vad som i BAT-slutsatser anges om teknisk utformning eller nivåer som anses vara rimliga att uppnå (BAT-AEPL). Den sammantagna effekten av åtgärder som genomförs på kort och lång sikt ska visa att det planerade arbetet kan resultera att de satta målen nås.

⁴ Vägledande material (energimyndigheten.se)

Företagen behöver vidare ta hänsyn till att miljöbalkens krav går längre än de företags-ekonomiska. Den rimlighetsbedömning företaget behöver göra kan påverka både målformulering och kräva en redogörelse för hur företaget arbetar med åtgärder som inte bedöms lönsamma. Tillsynsmyndigheten kommer i sin granskning att bedöma om insatserna är tillräckliga för att uppfylla kraven i lagstiftningen.

2.3 Åtgärder för energihushållning

I ett företags arbete med energihushållning är det viktigt att överväga möjliga förändringar både på kort och på lång sikt. I en energihushållningsplan bör företaget redovisa handlingsplaner för de åtgärder som beslutats att genomföras och hur man arbetar med övriga förslag till åtgärder som framkommit i det systematiska energiarbetet. Företaget behöver redovisa hur man arbetar med åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, men som företaget av olika skäl inte beslutat att genomföra på kort sikt. Detta behövs för att en tillsynsmyndighet ska kunna avgöra om åtgärderna är tillräckliga för att uppfylla miljöbalkens regler om energihushållning. Om tillsynsmyndigheten anser att åtgärderna inte är tillräckligt beskrivna kan myndigheten begära att få ta del av ytterligare underlag.

Figur 1. Steg för att identifiera och genomföra åtgärder.

I en energikartläggning enligt EKL identifieras möjliga åtgärder för mer resurseffektiv energianvändning. Utifrån dessa bedömer företaget vilka åtgärder som anses vara kostnadseffektiva enligt interna kriterier⁵. Den sammanräknade energibesparingspotentialen

⁵ Förordningen för EKL definierar inte kriterier för vad som är kostnadseffektivt. Den anger att åtgärdsförslag ska baseras på livscykelkostnader

för dessa åtgärder rapporteras till Energimyndigheten. För de identifierade åtgärderna upprättas en handlingsplan. Förutom konkreta tekniska installationer, ombyggnader och liknande kan en åtgärd även bestå av fortsatt utredning. Åtgärder kan också innebära förändringar i organisation och rutiner. För att energihushållningsplanen ska kunna bedömas med hänsyn till miljöbalkens regler bör även åtgärder som företaget inte bedömt vara tillräckligt kostnadseffektiva redovisas. Inom ramen för EKL rapporterar företagen skäl till att åtgärder som definierades i föregående fyraårsperiod ännu inte genomförts.

Enligt miljöbalken ska den som bedriver en verksamhet hushålla med råvaror och energi samt i första hand använda förnybara energikällor. Möjliga åtgärder för att uppfylla detta bör identifieras och genomföras, under förutsättning att det kan anses vara rimligt med hänsyn till kostnader och nyttan av åtgärden. Även åtgärder för att minska energianvändning och klimatpåverkan från interna transporter och transporter i anläggningens närområde kan ingå i energihushållningsplanen om inte företaget väljer att hantera dem i en särskild transportplan.

Utifrån givna förutsättningar såsom företagens processer, lokalisering och förhållanden i övrigt kan en del identifierade åtgärder avföras som ej genomförbara. Övriga förändringar kan konkretiseras och betraktas som tekniskt möjliga åtgärder. Av dessa bedömer sedan företaget vilka som beräknas vara kostnadseffektiva.

Vid rimlighetsavvägningen enligt miljöbalken har tillsynsmyndigheten att ta hänsyn till om företagens mål och beslutade åtgärder motsvarar vad som kan anses skäligt. Vad som är skäligt bestäms genom en avvägning mellan krav på att använda bästa möjliga teknik och principen att krav som ställs på företagen inte får vara orimliga. Vid denna bedömning ska bl.a. miljönyttan vägas mot kostnaden för en åtgärd. Det innebär att tillsynsmyndighetens bedömning av vad som kan anses skäligt kan gå längre än vad som är företagsekonomiskt lönsamt, och innefatta även tekniskt möjliga åtgärder som inte är företagsekonomiskt lönsamma.

Exempel på åtgärder som kan vara aktuella

Vilka åtgärder som kan vara aktuella skiljer sig betydligt beroende på verksamhetens art. För verksamheter med mindre energianvändning och utan energiintensiva produktionsprocesser finns ofta (relativt sett) stora besparingsmöjligheter kopplade till stödprocesser. Det kan till exempel handla om installation av ny ventilation med effektivare fläktar och/eller värmeåtervinning, läcksökning av tryckluftssystemet eller byte till effektivare belysning. Fler exempel på åtgärder kopplade till stödprocesser finns i Energimyndighetens vägledning, "Energieffektivisering i företag – en vägledning för bästa teknik (ET2017:17)".

För verksamheter med energiintensiva tillverkningsprocesser utgör stödprocesser ofta en mindre del av den totala energianvändningen. Stor potential för förbättrad energihushållning finns i stället kopplat till tillverkningsprocessen, som dock skiljer sig betydligt mellan branscher och till och med mellan anläggningar inom samma bransch, varför det är svårt att ge exempel på generella åtgärder. Viss vägledning går dock att finna i BREF-dokument för branschen i fråga, samt i ENE-BREF. Exempel på åtgärder som generellt kan vara aktuella för företag med energiintensiva processer:

- Tillvaratagande av sekundärvärme internt för förvärmning etc.
- Tillvaratagande av lågvärdig värme för extern användning, till exempel fjärrvärme
- Ökad egen elproduktion (högre självförsörjningsgrad)
- Användning av ånga med lägre tryck för att möjliggöra större elproduktion
- Byte av energikälla, från fossila bränslen till förnybara energikällor.

Genom att göra stora investeringar inledningsvis som kanske i sig har lång återbetalningstid kan andra åtgärder som ger stor besparing ibland möjliggöras. Ombyggnationer av lokaler eller produktionslinjer för att kunna optimera verksamheten eller få plats med nya mer energisnåla linjer, som först då de står klara ger stor besparing, är ett exempel. Att räkna på besparingen för hela åtgärdspaketet från början är därför en god idé.

Energhushållningsplanen bör redovisa de åtgärder för förbättrad energihushållning som energikartläggningarna och förbättringsarbetet resulterat i. Den bör också beskriva de kriterier som används för att avgöra vilka åtgärder företaget avser att genomföra liksom hur företaget genom planerade åtgärder och insatser kommer att nå de mål man har satt för resurseffektiv energianvändning.

Beroende på typ av verksamhet och verksamhetsutövarens och tillsynsmyndighetens behov kan detaljeringsgraden i redovisningen av åtgärderna variera. Redovisningarna behöver inte vara lika detaljerade för alla åtgärds-kategorier. För genomförda och beslutade åtgärder finns normalt detaljerad information att tillgå. Åtgärder där beslut om genomförande ännu inte fattats och som ligger nära vad företaget bedömer som kostnadseffektivt kan behöva redovisas noggrannare. Tekniskt möjliga åtgärder som bedöms ligga långt ifrån företagets kriterier för kostnadseffektivitet kan redovisas mer översiktligt. Utan en sammantagen redovisning av möjliga åtgärder kan inte tillsynsmyndigheten göra en bedömning av vad som är skäligen att genomföra. Läs mer i kapitel 4 om tillsynsmyndighetens granskning och uppföljning av en energihushållningsplan.

Vilken information som bör finnas för varje åtgärd i energihushållningsplanen går exempelvis att läsa om i Energimyndighetens vägledning om handlingsplaner⁶ och vägledningen Bättre åtgärdsplaner⁷. Se nedanstående tabell från den förstnämnda vägledningen med rekommendation om uppgifter som bör framgå.

Tabell 1. Information som bör framgå om varje åtgärd

Beskrivning av åtgärden	Åtgärdens funktion och användning i den specifika applikationen.
En specifikation av åtgärden	Beräkning av ändrad användning av energi och ändrade kostnader per år. Uppskattad investeringskostnad tillsammans med en lönsamhetsanalys (återbetalningstid och ändring av livscykelkostnad ⁸ under åtgärdens tekniska livslängd), inklusive förutsättningar. Andra positiva eller negativa effekter av åtgärden. T.ex. förändrade utsläpp (eller annan miljöpåverkan), minskat effektbehov, påverkan på process eller produkter.
Tidplan	Plan för när olika delar av åtgärden ska vara genomförda.
Ansvarig funktion eller person	Vid större projekt behövs ofta flera aktiviteter. Ange i dessa fall vem som är ansvarig för varje delmoment.
Metod för hur åtgärdens effekt ska mätas	Beskrivning av hur åtgärden ska följas upp och vem som är ansvarig för uppföljningen.

Företaget ska bedöma om den sammantagna effekten av åtgärderna innebär att de mål för energieffektivitet och klimatpåverkan som företaget satt upp för sitt arbete nås för den period som EHP:n avser (se kapitel 2.2). I uppföljningen av EHP:n (se kapitel 3.2) ska eventuella avvikelser beskrivas och förklaras. Uppföljningen är utgångspunkten för revisionen av energihushållningsplanen för kommande period. För företag med standardiserade ledningssystem görs bedömningen vanligen inom ramen för dessa.

Vägledning om åtgärder inom olika branscher:

- BAT-slutsatser för industriutsläppsverksamheter (naturvardsverket.se)
- Energieffektivisering inom ytbehandling – en vägledning för bästa teknik
- Energieffektivisering i gjuterier – en vägledning för bästa teknik
- Energieffektivisering i företag (stödprocesser) – en vägledning för bästa teknik
- Energihushållning i träindustri – en vägledning för bästa teknik
- Energihushållning i livsmedelsindustri – en vägledning för bästa teknik
- Energihushållning genom effektreduktion och nyttjande av restvärme – en vägledning för bästa teknik

⁶ Energikartläggning enligt EKL – Att ta fram en handlingsplan

⁷ Bättre åtgärdsplaner

⁸ Energimyndigheten har tagit fram stöd och verktyg för beräkning av livscykelkostnad, se: <https://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/lagar-och-krav/miljobalken/vagledning-for-verksamhetsutovare/?currentTab=3#mainheading>

2.4 Uppföljning av tidigare planer – åtgärder och resultat

Ett särskilt avsnitt i energihushållningsplanen bör redovisa tidigare vidtagna åtgärder och resultat i förhållande till uppsatta mål. Det är viktigt att följa upp åtgärderna så att man vet att de gett önskat resultat och för kontroll av att de blivit rätt genomförda. Planen kan användas för den rapportering som görs inom ramen för EKL av den sammantagna effekten av genomförda åtgärder och av de vanligaste orsakerna till att åtgärder inte genomförts. Redovisningen bör innehålla följande:

- Åtgärder genomförda under den gångna fyraårsperioden, med en kort teknisk beskrivning.
- Åtgärdernas sammantagna effekt på energianvändningen samt effekt på de nyckeltal för energianvändningen som används i verksamheten.
- Avsteg från planerade åtgärder enligt tidigare energihushållningsplan.
- Utvärdering av om tidigare uppsatta mål har uppnåtts.

2.5 Rutiner och ansvarsfördelning för energiarbetet

Energihushållningsplanen ska redovisa hur företaget organiserar arbetet med ständig förbättring. Företag med certifierade miljö- och energiledningssystem kan med fördel hänvisa till beskrivningen i denna. Det bör framgå vem eller vilka som ansvarar för de olika energirelaterade frågorna/områdena på anläggningen, hur genomförandet av åtgärderna organiseras, följs upp och dokumenteras.

2.6 Villkor om energihushållningsplan i tillstånd

I ett flertal tillstånd enligt miljöbalken har mark- och miljödomstolen eller länsstyrelsernas miljöprövningsdelegation (MMD) föreskrivit villkor om att företaget (verksamhetsutövaren) ska upprätta en energihushållningsplan. Vissa av dessa domar och beslut har varit föremål för överprövning i Mark- och miljööverdomstolen varvid praxis utvecklats om i vilka fall energihushållningsplaner är ett lämpligt arbetssätt för att uppfylla bestämmelserna om energihushållning i miljöbalken. Se vidare på Naturvårdsverkets webbplats.⁹

Villkoren om energihushållningsplaner kan skilja sig åt, och ha olika detaljeringsgrad. Följande punkter ingår dock vanligen i villkoren.

- att planen ska redovisa bolagets arbete med energieffektivisering, bränsleval och elgenerering
- att planen fortlöpande ska uppdateras och med angivet intervall omarbetas,
- att energihushållningsplanen ska inges till tillsynsmyndigheten ett visst datum och därefter med visst intervall
- att tekniskt möjliga åtgärder för energihushållning ska redovisas
- att åtgärdernas lönsamhet ska redovisas med angivande av förutsättningarna för beräkningarna
- att de åtgärder bolaget åtar sig att genomföra ska redovisas
- att motivering ska ges till åtgärder som inte avses genomföras

⁹ Energihushållning - prövningsärenden (naturvardsverket.se)

- att uppföljning av planen ska göras årligen och redovisas till tillsynsmyndigheten, lämpligen i miljörapporten eller i samband med denna

I villkor om energihushållningsplan anges vanligen att skäligen åtgärder ska vidtas för att effektivisera och hushålla med energi. Detta ger tillsynsmyndigheten viss möjlighet att ställa krav på åtgärder. Det förekommer också i ett flertal domar att särskild delegation getts till tillsynsmyndigheten om att ställa krav på åtgärder, vilket ger tillsynsmyndigheten ett tydligare lagligt stöd för sådana krav. Vanligen knyts en sådan delegation till åtgärder som tagits fram inom ramen för energihushållningsplanen.

Läs mer på Naturvårdsverkets webbplats om hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, hushållningsprincipen, 2 kap. 5 §.^{10, 11}

¹⁰ Hänsynsreglerna i 2 kap: Hänsynsreglerna – kapitel 2 miljöbalken (naturvardsverket.se)

¹¹ Hushållningsprincipen i 2 kap 5 §: Hushållningsprincipen och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 §) (naturvardsverket.se)

3 Upprättande, uppföljning och revidering av energihushållningsplan

3.1 Upprättande av energihushållningsplan

En energihushållningsplan är ett sätt att beskriva det systematiska arbetet med förbättrad energihushållning och kan ses som en fortsättning och utvidgning av den handlingsplan som tas fram som en del av energikartläggningen enligt EKL. Den utgör en del av de energiledningssystem som merparten av energiintensiva företag använder.

Energihushållningsplanen är ett bra verktyg för verksamhetsutövaren att visa att man har kontroll på sin verksamhet och har en genomtänkt plan för sina energiförbättrande åtgärder. Den kan användas i exempelvis tillstånds- och tillsynsärenden enligt miljöbalken. Om tillsynsmyndigheten anser att det finns behov kan myndigheten förelägga företaget att ta fram en energihushållningsplan eller att på annat sätt ta fram det underlag som behövs. Ett skäl kan vara att företaget inte kontinuerligt arbetar med energifrågor och att energieffektiviseringar inte sker i tillräcklig omfattning. Skälet kan också vara att energianvändningen vid verksamheten är så pass omfattande och komplex att en energihushållningsplan är nödvändig för att få överblick om hur förbättringar av energihushållning kan ske.

Om en energihushållningsplan görs i enlighet med denna vägledning kommer den att innehålla en stor del av det underlag om energihushållning som behövs i en tillståndsansökan. Valda delar kan arbetas in i tillståndsansökan eller inges i sin helhet som bilaga.

Om energihushållningsplanen tas fram som ett led i tillståndsprovningen enligt miljöbalken kommer tidpunkten för när planen ska redovisas att styras av tidsordningen i själva tillståndsprocessen.

3.2 Uppföljning av energihushållningsplanen

Energihushållningsplanen bör följas upp av företaget enligt plan eller det intervall som anges i tillståndet för verksamheten. Det samordnas lämpligen med annat uppföljningsarbete i företaget exempelvis inom ledningssystemets ram. Vid uppföljningen bör verksamhetsutövaren ta ställning till om energihushållningsplanen bör revideras och när i så fall detta ska ske. En sådan genomgång bör innehålla en uppföljning av:

- Aktuell energianvändning och hur den förändrats under planperioden
- Åtgärder som genomförts och deras påverkan på energianvändningen
- Avvikelse från energihushållningsplanen

Tillståndspliktiga verksamheter redovisar lämpligen detta till tillsynsmyndigheten i den årliga miljörapporten. Även för icke-tillståndspliktiga verksamheter är det bra att genomföra uppföljningen under årets första kvartal, när information från föregående år finns tillgängligt.

3.3 Revidering av energihushållningsplanen

För att en energihushållningsplan ska vara ett användbart verktyg i förbättringsarbetet och i företagets redovisning till tillsynsmyndigheten så behöver den revideras regelbundet. Intervallet för sådan revidering kan utgå från olika grunder. Om intervallet för revidering föreskrivs i ett villkor i tillståndet för verksamheten så ska det följas. I många fall ges dock tillsynsmyndigheten möjlighet att justera detta intervall om det är lämpligt. I övrigt anpassas lämpligen intervallet för förnyelse till företagets uppföljning av certifierade ledningssystem eller den period som används inom ramen för EKL. I normalfallet innebär det att en ny plan tas fram minst vart fjärde år. Företag med många anläggningar har enligt EKL möjlighet att prioritera vilka anläggningar som ska kartläggas och när det görs under respektive fyraårsperiod.

Även för företag som inte omfattas av EKL kan vart fjärde år vara ett lämpligt intervall för energikartläggning. Därefter kan en energihushållningsplan uppdateras. Det kan dock finnas skäl att genomföra en uppdatering oftare eller mer sällan, beroende på verksamhetens inriktning, förändringar som skett respektive graden av komplexitet i energifrågorna. Men det är viktigt att uppdateringen av energihushållningsplanen görs med utgångspunkt från en uppdaterad energikartläggning.

Större förändringar i verksamheten kan också innebära att det uppstår ett behov av att upprätta en ny plan eller göra en omfattande revision av den gamla. Tidpunkten för att upprätta en energihushållningsplan kan styras av villkor i ett tillstånd eller förelägganden enligt miljöbalken. Vanligen eftersträvas i sådana villkor eller förelägganden att samordna tidpunkten då energihushållningsplanen ska upprättas med tidpunkt för energikartläggning enligt EKL.

4 Tillsynsmyndighetens granskning och uppföljning av en energihushållningsplan

4.1 Tillsyn enligt miljöbalken kopplad till energihushållningsplanen

Tillsynsmyndighetens granskning av en energihushållningsplan är ett sätt att utöva tillsyn av hur verksamheten uppfyller hänsynsreglerna om energihushållning i 2 kap. miljöbalken.

Generellt gäller att tillsynsmyndigheten har rätt att begära ut de uppgifter som behövs för att kunna utföra sitt tillsynsuppdrag och bedöma lagefterlevnad. I de fall där det i tillstånd enligt miljöbalken föreskrivits att företaget ska upprätta en energihushållningsplan anges vanligen att denna ska ges in till tillsynsmyndigheten. För företag där det saknas sådant villkor är det en fråga inom ramen för tillsynen, dels om energihushållningsarbetet ska dokumenteras i form av en energihushållningsplan och på vilket sätt den ska redovisas till tillsynsmyndigheten.

Granskning av en energihushållningsplan

En energihushållningsplan bör granskas då den upprättas och därefter med det intervall den revideras, vilket vanligen är vart fjärde år, och sedan följas upp årligen. Granskningen som görs då planen upprättas eller revideras är naturligt mer omfattande medan den årliga uppföljningen mer kan fokusera på om arbetet fortskrider enligt planen.

Tillsynsmyndigheten bör ta ställning till:

- om energihushållningsplanen har det innehåll och den utformning som är tillräckligt och lämpligt, och i det fall energihushållningsplanen är föreskriven som villkor i tillstånd enligt miljöbalken att planen uppfyller kraven i villkoret
- om de generella kraven på energihushållning som ställs i miljöbalken uppfylls, efter en rimlighetsavvägning¹²
- om vidtagna och planerade åtgärder uppfyller de generella eller specifika krav som föreskrivits i miljöbalkstillståndet

Tillsynsmyndigheten bör sammantaget ta ställning till om de åtgärder som företaget genomfört och planerat tillsammans uppfyller vad som skäligen kan krävas utifrån verksamhetens karaktär. Besök på plats med muntlig redovisning och diskussioner mellan företag och tillsynsmyndighet är viktiga för en bra och relevant tillsyn.

Specifika krav på åtgärder som föreskrivs i miljöbalkstillståndet kan t.ex. röra tekniska åtgärder eller energianvändningens storlek. Sådana villkor kan relativt tydligt avgöras om de är uppfyllda eller inte.

¹² Rimlighetsavvägning (2 kap. 7 §) (naturvardsverket.se)

Betydligt svårare är det att avgöra om villkor som i miljöbalkstillståndet formulerats som att ”skäliga åtgärder ska vidtas” (eller liknande formulering) är uppfyllda eller inte. Samma sak gäller om det saknas villkor och därmed en bedömning ska göras endast gentemot hänsynsregeln i 2 kap. 5 § miljöbalken. Någon enkel metod för detta finns inte. Grundläggande motiv till energihushållningsåtgärder är vikten av att energianvändningen är på en sådan nivå att det är möjligt att tillgodose samhällets totala energibehov med förnybara energiresurser och utan konflikter med andra miljömål. Här kan Sveriges nationella mål om effektivare energianvändning och klimatneutralitet tjäna som en utgångspunkt, även om dessa mål inte kan tillämpas rakt av för en anläggning. Det finns även andra generella aspekter som det svårt går att beräkna det ekonomiska värdet för, såsom att lägre energianvändning indirekt minskar risker och naturpåverkan vid produktion av den energi som används. Av betydelse i det enskilda fallet är förstås den direkta ekonomiska lönsamheten av en åtgärd, d.v.s. i vilken utsträckning kostnaden för en energihushållningsåtgärd uppvägs av minskade energikostnader och/eller ökade intäkter från överskott på energi. Här bör anmärkas att Mark- och miljööverdomstolen uttalat att vid tillämpning av miljöbalken ska vid en sådan bedömning beaktas effekten under en åtgärds hela tekniska livslängd. Det bör också vägas in om åtgärden har andra positiva, eller negativa, miljöeffekter. Detta kan t.ex. vara minskade utsläpp av luftföroreningar, för vilka det finns beräknade miljökostnadsvärden att utgå ifrån.

Precis som i andra frågor utgör prejudicerande avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen ledning för hur miljöbalken ska tillämpas och vad som ska bedömas vara ”skäliga åtgärder”. Vägledning om tillämpning av hushållningsreglerna och ett urval av domar angående energihushållning finns på Naturvårdsverkets webbplats^{13 14}

Figuren ovan illustrerar ett förslag till stegvis arbetsgång vid granskning av energihushållningsplan:

- **Förberedelse** – Begär in planen om den inte inkommit. Kontrollera om det finns reglering av EHP, energianvändning eller åtgärder i tillståndet eller i andra beslut. Granska andra tillgängliga energiuppgifter, till exempel i miljörapporter.
- **Övergripande granskning** – Granska energihushållningsplanen med avseende på företagets uppsatta mål, organisation för energifrågor, beskrivna uppnådda resultat och vilken uppföljning företaget gör. Granskningen kan avslutas här om

¹³ Hushållningsprincipen och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 §) (naturvardsverket.se)

¹⁴ Energihushållning - prövningsärenden (naturvardsverket.se)

de två första stegen ger tillräckligt underlag för att bedöma om bestämmelserna i miljöbalken samt villkor och förelägganden följs

- **Granskning av åtgärder** – Gör en fördjupad granskning av urval, omfattning och prioritering av åtgärder samt vilka principer som styr dessa parametrar. Granskningen kan avslutas här om de tre första stegen ger tillräckligt underlag för att bedöma om bestämmelserna i miljöbalken samt villkor och förelägganden följs.
- **Granskning av energikartläggning** – Om energihushållningsplanen inte gett tillsynsmyndigheten svar på om bestämmelserna i miljöbalken samt villkor och förelägganden följs kan energikartläggningen granskas för att se om den ger en tydligare bild. Granskningen kan utgå från flera frågeställningar, exempelvis:
  - Är redovisningen av energianvändningen tillräckligt detaljerad (uppdelad på energibärare, process, linje, installation)?
  - Går det att bedöma om miljöbalkens krav på bästa teknik följs (jämförelse med BAT och branschen i övrigt)?
  - Hur förhåller sig den uppskattade effektiviseringen för beslutade åtgärder till potentialen för de i kartläggningen redovisade åtgärderna?
  - Har tidigare beslutade åtgärder genomförts? Har resultatet av dem följts upp?
  - Finns åtgärder för utfasning av fossil energi redovisade?

Tanken med ovanstående arbetsgång är att en bra energihushållningsplan möjliggör för tillsynsmyndigheten att kunna göra en bedömning av arbetet med energihushållning redan tidigt i ”trappan”, och att ytterligare granskning då inte krävs för närvarande. Avsaknad av konkreta resultat eller bristande beskrivningar medför att tillsynsmyndigheten måste ta ”fler steg i trappan” för att kunna göra en sådan bedömning.

Det första steget innebär alltså att myndigheten förbereder tillsynen genom att begära in energihushållningsplanen om inte företaget redan skickat in den. Som grund för granskningen används lämpligen även annan information om energianvändningen såsom villkor i företagets miljöbalkstillstånd och uppgifter från miljörapporten. Om företaget omfattas av IED kan det finnas BAT-slutsatser kopplade till energi som är relevanta. Initialt granskas hur arbetet vid företaget är organiserat i syfte att förbättra energihushållningen och vilka konkreta resultat som kommit fram. Det syns som det andra steget i trappan.

Om tillsynsmyndigheten bedömer att hittills uppnådda resultat och framtida mål inte är tillräckliga för att garantera att kraven på energihushållning uppfylls, krävs ytterligare granskning av åtgärderna i EHP:n, vilket utgör det tredje steget i trappan. Om redovisningen där inte tydligt visar hur urvalet av åtgärderna gjorts, vilken omfattning de har jämfört med den totala energihushållningspotentialen och hur prioriteringen mellan åtgärderna gjorts kan tillsynsmyndigheten behöva gå vidare till steg fyra och granska själva kartläggningen. Tillsynsmyndigheten kan då granska åtgärderna och den avvägning som gjorts mellan beslutade åtgärder och åtgärder som företaget inte avser (åtar sig) att genomföra, för att kunna avgöra om beslutade åtgärder motsvarar vad som rimligen kan krävas. Vidare kan tillsynsmyndigheten begära ut fördjupad dokumentation om kartläggningen och processen för att identifiera och utvärdera åtgärder. Utifrån resultatet av tillsynen kan tillsynsmyndigheten utfärda förelägganden. Det kan handla om att inkludera fler åtgärder i energihushållningsplanen och/eller att förbättra processen för att identifiera åtgärder.

Om det i miljöbalkstillståndet getts delegation till tillsynsmyndigheten att föreskriva om villkor för energihushållningsåtgärder, så ska tillsynsmyndigheten ta ställning till om det utöver vad bolaget åtagit sig att genomföra finns anledning att ställa krav på ytterligare åtgärder, och i så fall inom vilken tid. Detsamma gäller om det i tillståndet angetts att ”skäliga åtgärder ska vidtas” (eller liknande). Rättslig praxis är dock inte tydlig för vilket utrymme detta ger tillsynsmyndigheten att meddela förelägganden om åtgärder, se även avsnitt 2.6 ovan.

Tillsynsmyndighetens uppföljning

En årlig uppföljning av energihushållningsplanen bör redovisas av verksamhetsutövaren tillsammans med miljörapporten. Uppföljning av hur verksamheten följer villkor och bestämmelser redovisas varje år i form av den miljörapport som företaget ska ge in. Vad som ska redovisas i miljörapporten regleras i en särskild föreskrift (NFS 2016:8 Föreskrifter om miljörapport). Av denna framgår bl.a. att verksamhetsutövaren ska redovisa vilka betydande åtgärder som genomförts under året med syfte att minska verksamhetens förbrukning av råvaror och energi (5 § p. 11). I miljörapporten ska också redovisas hur BAT-slutsatser uppfylls, däribland de BAT-slutsatser som avser energihushållning. Det är tillsynsmyndighetens uppgift att granska att dessa uppgifter redovisas, och vid behov ställa krav på ytterligare uppgifter.

Om energihushållningsarbetet löper på enligt den tidplan och i den omfattning som angetts i energihushållningsplanen kan den årliga uppföljningen i stort sett sägas motsvara det som anges i miljörapportsföreskrifterna. Om avvikelser skett från planen bör detta redovisas. Det kan t.ex. röra sig om att vissa åtgärder fördröjts i tiden, att effekten av åtgärderna blivit en annan än vad man tidigare bedömt eller att andra åtgärder befunnits vara mer effektiva och därför genomförts istället för den planerade åtgärden. Det kan vara lämpligt att redovisningen av sådana avvikelser från energihushållningsplanen sker i en särskild bilaga till miljörapporten.

4.2 Tillsyn enligt lag om energikartläggning vid stora företag

Energimyndigheten är tillsynsmyndighet enligt EKL. Tillsynen omfattar kontroll av att de företag som omfattas av lagen har utfört en energikartläggning och att kartläggningen har utförts på ett sätt som reglerna anvisar.

Det är för närvarande cirka 1 200 företag som omfattas av lagen. Samtliga företag genomför en kartläggning och rapporterar in aggregerade resultat från energikartläggningen minst vart 4:e år. Samtliga inrapporteringar kontrolleras. Det görs en granskning om det är rimlig energianvändning, rimliga motiveringar till vad som är företagets betydande energianvändning och om det finns framtagna förslag på kostnadseffektiva åtgärder. Det görs även en kontroll att de som anger att de utför sin energikartläggning inom sitt energi- eller miljöledningssystem har ett giltigt certifierat ledningssystem och att företag som inte utför kartläggningen inom sitt ledningssystem har använt en certifierad energikartläggare.

En fördjupad tillsyn utförs på ett urval företag årligen. Vid den fördjupade tillsynen granskas energikartlägningsrapporten i detalj. Energimyndigheten kan föreslå platsbesök som komplement till granskningen av kartlägningsrapporten.

Vid den fördjupade tillsynen granskas:

- Om energikartläggningen omfattar en övergripande beskrivning av företagets totala energianvändning och en mer detaljerad kartläggning av de områden som motsvarar företagets betydande energianvändning enligt 4 § Statens energimyndighets föreskrifter (2014:2) om energikartläggning i stora företag.
- att uppgifterna om energianvändningen är aktuella, uppmätta och spårbara enligt 8 § förordningen (2014:347) om energikartläggning i stora företag,
- om energikartläggningen har genomförts enligt standard och genom platsbesök enligt 5 § Statens energimyndighets föreskrifter (STEMFS 2014:2) om energikartläggning i stora företag,
- om energikartläggningen innehåller förslag på kostnadseffektiva åtgärder och att åtgärdsförslagen består av detaljerade och validerade beräkningar och att de bygger på en analys av livscykelkostnader och, om det inte är möjligt, på återbetalningsperioder, enligt 8 § förordningen (2014:347) om energikartläggning i stora företag,
- om energikartläggningen är gjord på ett oberoende sätt enligt 7 § förordningen (2014:347) om energikartläggning i stora företag.

Energimyndigheten kontrollerar även att det finns en handlingsplan för identifierade åtgärder i tillsynen av EKL.

Om energikartläggningen inte uppfyller vad som krävs enligt lagen begärs komplettering. Utförs inte kompletteringen får myndigheten besluta de förelägganden som behövs.

4.3 Viktiga skillnader mellan tillsynen enligt EKL och miljöbalken

Vid tillsyn enligt EKL granskas energikartläggningsrapportens innehåll och hur kartläggningen genomförts. Vid tillsyn enligt miljöbalken används i första hand resultatet av kartläggningen som ett underlag för att bedöma om hänsynsreglerna i miljöbalken samt eventuella tillståndsvillkor och tillsynsförelägganden uppfylls. Om så inte är fallet kan det finnas behov för tillsynsmyndigheten att gå vidare och granska även själva kartläggningen och hur den genomförts.

Enligt EKL ska företaget redovisa förslag till kostnadseffektiva åtgärder för att effektivisera energianvändningen. Vid tillsyn enligt miljöbalken ska bedömas om företaget lever upp till de allmänna hänsynsreglerna, vilket i sin tur innebär att företaget ska vidta åtgärder för att hushålla med energi om det inte kan anses orimligt.¹⁵ Det innebär att bedömningen i tillsynen av redovisade åtgärder enligt EKL och miljöbalken kan skilja sig åt. Åtgärderna som redovisats kan därmed vara tillräckliga för att uppfylla kraven i EKL men inte hushållningsprincipen i miljöbalken. För företagen är det viktigt att känna till att myndigheterna bedriver sin tillsyn utifrån olika lagstiftningar och att det inte handlar om skillnader i bedömningen av de redovisade åtgärderna.

Den rapportering som företagen gör till tillsynsmyndigheten enligt EKL kan avse det summerade resultatet för företagets alla anläggningar. Vid riktad tillsyn begär tillsynsmyndigheten ut energikartläggningsrapporter för de anläggningar som granskas. Vid tillsyn enligt miljöbalken är normalfallet att redovisning görs separat för varje anläggning.

¹⁵ 2 kap 7 § miljöbalken

4.4 Certifieringsorganens revision av ledningssystem

Företagen kan uppfylla kraven i EKL inom ramen för ledningssystemen ISO 50001 och utökat ISO 14001. Resultatet rapporteras till Energimyndigheten. Företag med dessa ledningssystem står för över 80 % av industrins totala energianvändning. Certifieringsorganen granskar en stor del av det som beskrivs i en energihushållningsplan.

Certifierade energiledningssystem uppdateras genom löpande revision 1-2 gånger per år. Certifikatet måste förnyas vart tredje år.

Ledningssystemen innehåller ett antal komponenter som tillsammans kan utgöra grunden för innehållet i en energihushållningsplan. Standarden innehåller krav på ständig förbättring. Den är lika tillämplig på energieffektivisering som konvertering till förnybar energi samt att hantera effektbehov och flexibilitet. Det som bland annat granskas vid revisionerna är:

- Energikartläggningens genomförande och dokumentation
- Mål för energiarbetet
- Utfall, dvs ständig förbättring
- Organisation och ansvarsfördelning
- Krav på utbildning/kompetens
- Krav på mätning och uppföljning av företagets energiprestanda
- Krav på ledningens genomgång på årlig basis

Bilaga 1. Förslag på innehåll i en energihushållningsplan

Innehåll	Underlag hämtas från
1. Sammanfattning	
2. Nulägesbeskrivning	
2.1 Energihushållning som en del av företagets hållbarhetsarbete	Energikartlägningsrapport, energiledningssystem eller motsvarande
2.2 Beskrivning av verksamheten och ingående delar i anläggningen	
2.3 Avgränsning: vilka delar av verksamheten som ingår	
2.4 Kartläggning och beskrivning av nuvarande tillförsel, omvandling och användning av energi	
2.5 Frågor avseende energianvändning som reglerats i miljötillstånd eller genom tillsynsförelägganden	Tillstånd och tillsynsförelägganden enligt miljöbalken
3 Mål för energihushållning och klimatpåverkan	
3.1 Mål för den period som energihushållningsplanen avser (vanligen fyra år)	Relevanta interna dokument
3.2 Långsiktiga mål	
4. Åtgärder för förbättrad energihushållning	
4.1 Beslutade åtgärder för genomförande	Kartläggning enligt EKL eller motsvarande
4.2 Identifierade åtgärder som företaget inte avser genomföra	Kartläggning enligt EKL eller motsvarande – notera att det behövs en motivering till varför dessa åtgärder inte bedöms skäliga att genomföra
5. Uppföljning av tidigare energihushållningsplan	
5.1 Uppföljning av mål för energihushållning och klimatpåverkan	Relevanta interna dokument
5.2 Uppföljning av genomförda åtgärder	Kartläggning enligt EKL eller motsvarande Miljörapporten
5.3 Avvikelse från tidigare energihushållningsplan	
6. Rutiner och ansvarsfördelning för energiarbetet	
6.1 Ansvarsfördelning och organisation för energiarbetet	Verksamhets- eller ledningssystem
6.2 Rutiner för underhåll och kontroll av utrustning Rutiner för inköp av energianvändande utrustning	Verksamhets- eller ledningssystem

Bilaga 2. Lagstiftning

Det finns flera styrmedel med syfte att göra samhällets energianvändning mer resurseffektiv. Utöver energi- och klimatskatter, utsläppshandel (EU-ETS) och forskningsmedel så är det främst miljöbalken och lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag (EKL) som ska bidra till att nationella energi- och klimatpolitiska mål nås.

Miljöbalken

Grundläggande krav och hänsynsregler

I miljöbalkens portalparagraf (1 kap. 1 §) anges att miljöbalken ska tillämpas så att hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås. De grundläggande kraven avseende energihushållning finns i 2 kap. 3, 5 och 7 §§ miljöbalken.

I 2 kap. 2 § finns krav på att den som bedriver en verksamhet ska skaffa sig den kunskap som behövs för att skydda hälsa och miljö.

I 2 kap. 3 och 7 §§ återfinns bestämmelsen om att bästa möjliga teknik ska användas vid yrkesmässig verksamhet så långt det inte är orimligt. Bästa möjliga teknik utgör utgångspunkten för att bedöma frågan om vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska krävas. Ekonomiska och miljömässiga avvägningar ska sedan ske med tillämpning av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken.

Uttrycket bästa möjliga teknik inrymmer både den teknik som används och det sätt på vilket anläggningen konstrueras, utformas, byggs, underhålls, leds och drivs samt avvecklas och tas ur bruk. För att räknas som bästa möjliga teknik måste tekniken vara tillgänglig och inte bara förekomma på experimentstadiet. Den ska vara kommersiellt tillgänglig och användas på någon anläggning (prop. 1997/98:45 del 1, sid. 216). Det behöver inte vara fråga om en anläggning som ligger i Sverige men en anläggning i en öppen marknadsekonomi som drivs utan ekonomiskt understöd. Du kan läsa mer om bästa möjliga teknik på Naturvårdsverkets webbplats.¹⁶

Bestämmelsen i 2 kap. 5 § miljöbalken ger uttryck för hushållningsprincipen som innebär att all verksamhet ska bedrivas och alla åtgärder ska vidtas på ett sådant sätt att råvaror och energi används så effektivt som möjligt och så att förbrukningen minimeras. När det gäller energi tar hushållningsprincipen sikte på såväl energiproduktion som energianvändning.

I förarbetena lyfts som exempel på tillämpning av hushållningsprincipen att en resurs- och energisnål process används vid tillverkning av varor. Avsikten är att tillämpningen av principen ska leda utvecklingen mot ett mer resurshushållande samhälle beträffande råvaror och material och en miljöanpassad varuproduktion. Vidare anges att förnybara energikällor i många fall innebär den bästa hushållningen med ändliga resurser (prop. 1997/98:45 del 2, sid. 20 och prop. 2015/16:166 sid. 58).

I förarbetena till införandet av miljöbalken anfördes skäl för införandet av en bestämmelse om energihushållning. Med tanke på den betydelse sättet att framställa och använda energi

¹⁶ Bästa möjliga teknik (2 kap. 3 §) (naturvardsverket.se)

har för miljön, inte minst i fråga om inverkan på klimatet, framstår det som naturligt att det finns en särskild regel om detta i miljöbalken. En effektiv energianvändning och en ökad energihushållning är en förutsättning för att viktiga energi- och miljöpolitiska mål ska kunna nås (prop. 1997/98:45 del 1, sid. 222).

Mer finns att läsa om 2 kap. 5 § miljöbalken på Naturvårdsverkets webbplats.¹⁷

Miljöbalken, förnybara energikällor och systemet för handel med utsläppsrätter (EU-ETS)

Hushållningsprincipen enligt miljöbalken innebär att den som bedriver en verksamhet ska hushålla med råvaror och energi och att i första hand förnybara energikällor ska användas. Det innebär en skyldighet för verksamhetsutövaren att effektivisera och sträva efter att minska sin energianvändning, och att särskild vikt ska läggas vid att minska användning av icke förnybara energikällor.

För verksamheter som handlar med utsläppsrätter kan prövnings- och tillsynsmyndigheter inte besluta om villkor och krav som reglerar användningen av fossilt bränsle i syfte att minska koldioxidutsläpp (16 kap. 2 c § och 26 kap. 9 § miljöbalken).

Egenkontroll enligt miljöbalken

Verksamhetsutövare har enligt 26 kap. 19 § miljöbalken en skyldighet att fortlöpande planera och kontrollera sin verksamhet i vilket ingår en tillräcklig egenkontroll av energihushållningen. Verksamhetsutövaren ska visa att denne har kunskap om sin energianvändning och hur energianvändningen kan effektiviseras eller hur förnybara energikällor kan ersätta icke förnybara energikällor och hur effektuttaget kan hållas nere.

Verksamhetsutövaren för en tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet bör kunna visa för tillsynsmyndigheten att man arbetar för att hushålla med energi och att man har tillräcklig kunskap för att uppfylla miljöbalkens krav. Det är en följd av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken (till exempel omvända bevisbördan, kunskapskravet, hushållningsprincipen och kravet på bästa möjliga teknik) och kravet på egenkontroll i 26 kap. 19 § miljöbalken. För varje verksamhet krävs således:

- En fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för miljöbalksfrågor (4 §), vilket innebär att det ska finnas någon som är ansvarig för energihushållningsfrågorna.
- Dokumenterade kontrollrutiner (5 §), vilket innebär rutiner för avstängning och underhåll av sådant som kan vara relevant ur energisynpunkt, exempelvis regelbunden kontroll av tryckluft, styrning av belysning, styrning och injustering av ventilation och uppvärmning med mera. Det bör även finnas rutiner vid inköp av energianvändande utrustning där livscykelkostnaden (LCC) bör beräknas
- Att verksamhetsutövaren fortlöpande och systematiskt undersöker och bedömer hälso- och miljörisker med verksamheten och dokumenterar resultatet (6 §). Det innebär att verksamhetsutövaren regelbundet ska undersöka och följa upp energianvändningen på företaget och ha en plan för hur energihushållningsåtgärder ska genomföras.

¹⁷ Hushållningsprincipen och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 §) (naturvardsverket.se)

Den kommunala miljönämnden kan vid behov förelägga miljöfarlig verksamhet som inte är anmälnings- eller tillståndspliktig att vidta motsvarande åtgärder som beskrivs i förordningen.

Tillsyn enligt miljöbalken

Enligt 26 kap. 1 § miljöbalken ska tillsyn enligt miljöbalken säkerställa syftet med balken och föreskrifter som meddelats med stöd av balken. I det ingår bl.a. att tillse att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken följs, och som vad gäller energihushållning särskilt uttrycks i 5 §.

Med tillsyn avses att tillsynsmyndigheten ska

- på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut följs
- underlätta för en enskild att fullgöra sina skyldigheter genom information och liknande verksamhet
- fortlöpande bedöma om villkor för miljöfarlig verksamhet som omfattas av tillstånd är tillräckliga

Tillsynsmyndigheten får förelägga verksamhetsutövaren att lämna de uppgifter som behövs för tillsynen (26 kap 21 §). Tillsynsmyndigheten får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som meddelats med stöd av balken ska följas (26 kap. 9 §). Förelägganden får dock inte begränsa ett tillstånd som meddelats (26 kap. 9 §).

Föreskrift om miljörapport

Enligt Naturvårdsverkets föreskrift (NFS 2016:8) om miljörapport ska i den årliga miljörapporten bl.a. redovisas de betydande åtgärder som genomförts under året med syfte att minska verksamhetens förbrukning av råvaror och energi (5 § p.11).

Lagen om energikartläggning i stora företag

Den 1 juni 2014 trädde lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag¹⁸ (EKL) i kraft. Lagen syftar till att främja förbättrad energieffektivitet i stora företag och är en del i att uppfylla de krav som EU:s energieffektiviseringsdirektiv, EED (Direktiv 2012/27/EU) ställer på medlemsstaterna. Enligt lagen har stora företag skyldighet att göra kvalitetssäkrade energikartläggningar och att upprätta en handlingsplan minst vart fjärde år. En energikartläggning ska ge svar på hur mycket energi som årligen tillförs och används för att driva verksamheten. Energitkartläggningen ska även ge förslag på kostnadseffektiva åtgärder som företaget kan göra för att minska sina kostnader, minska sin energianvändning och öka sin energieffektivitet.

Kartläggningen kan antingen genomföras av en certifierad energikartläggare eller inom ett certifierat energi- eller miljöledningssystem.

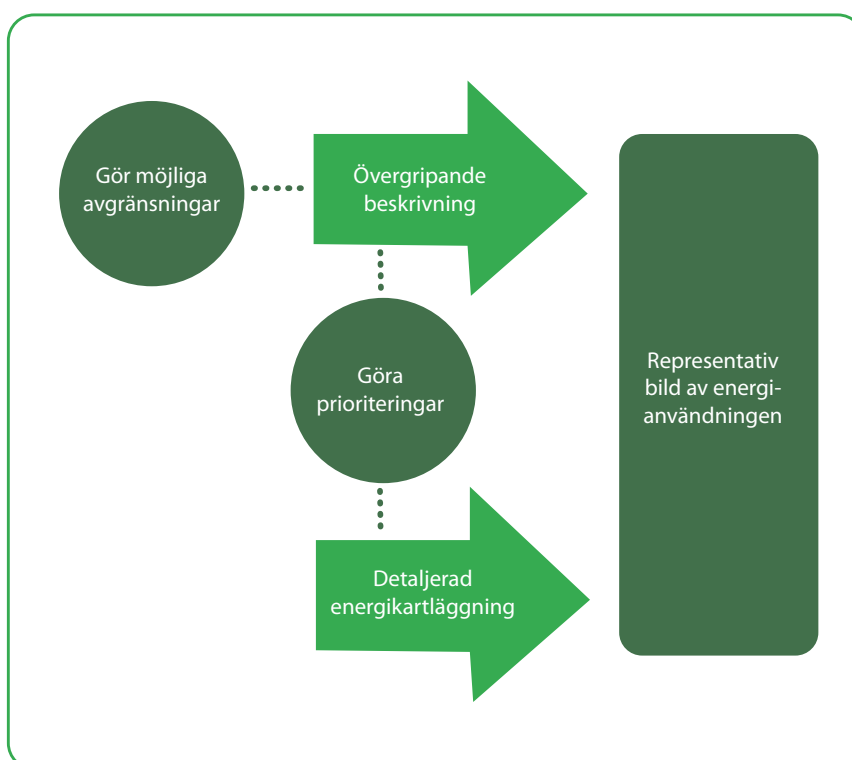
¹⁸ Definieras som företag med mer än 249 anställda i företaget eller koncernen totalt i världen. Direktiv 2012/27/EU är under revision varför vilka företag som omfattas kan komma att ändras. De ändringar som diskuteras innebär om de beslutas att istället för antalet anställda avgränsas målgruppen av en energianvändningsgräns (2,8 GWh/år) och att alla företag med energianvändning över 28 GWh/År ska införa certifierat energiledningssystem

Certifierad energikartläggare

För att certifieras som energikartläggare krävs särskilda kompetenskrav. Den certifierade energikartläggarens roll är att leda arbetet med energikartläggningen där planering, koordinering, genomförande, dokumentering och rapportering ingår.

Energi- eller miljöledningssystem

Om företaget har ett certifierat energi- eller miljöledningssystem kan energikartläggningen genomföras inom det certifierade ledningssystemet och samtidigt uppfylla lagen om energikartläggning i stora företag.

Energikartläggningens innehåll

Avgränsa energikartläggningen

Energikartläggningen ska omfatta hela företagets energianvändning i Sverige. I syfte att få fram en representativ bild av företagets energianvändning kan företaget göra vissa avgränsningar. Dessa avgränsningar kan främst göras där företaget inte har egen rådighet över energianvändningen, exempelvis för inköpta transporter och energianvändningen i byggnader om företaget driver sin verksamhet i hyrda lokaler.

Identifiera total energianvändning

För att identifiera företagets totala energianvändning ska en övergripande beskrivning göras för att kartlägga företagets verksamhet i sin helhet. All energianvändning ska ingå i denna sammanställning, förutom eventuella avgränsningar, och sedan även fördelas på

olika energibärare. Energianvändningen ska även fördelas på byggnader, verksamhetsenergi och transporter.

Fastställ och prioritera bland den betydande energianvändningen

Den betydande energianvändningen ska fastställas utifrån den övergripande beskrivningen av företagets totala energianvändning. Betydande energianvändning är den energianvändning som utgör en ansenlig mängd energi och/eller där det finns stor potential för att förbättra energiprestandan. Företagen har från och med andra EKL-perioden möjlighet att prioritera delar av den betydande energianvändningen som ska kartläggas i detalj. Företaget bör prioritera områden där det finns möjlighet att realisera föreslagna åtgärder.

Genomför en detaljerad energikartläggning

När företaget har genomfört eventuella avgränsningar och gjort prioriteringar från den övergripande beskrivningen av företagets energianvändning, ska endast den prioriterade betydande energianvändningen ingå i den detaljerade energikartläggningen. Den detaljerade energikartläggningen ska resultera i förslag på kostnadseffektiva åtgärder för energieffektivisering och besparingar av energi.

Den detaljerade energikartläggningen kan delas upp i etapper under maximalt fyra år. Uppdelningen av den detaljerade energikartläggningen bör vara jämnt fördelat över de fyra åren, men kan genomföras under en kortare tidsperiod.

Sammanställ energikartlägningsrapporten

Den detaljerade energikartläggningen med förslag på kostnadseffektiva åtgärder, tillsammans med den översiktliga beskrivningen av företagets totala energianvändning, ska sammanställas i en rapport. Rapporten ska sparas hos företaget.

Rapportera in till Energimyndigheten

Rapporteringen sker elektroniskt via Energimyndighetens e-tjänst.

Läs mer om EKL på Energimyndighetens webbplats.¹⁹

---

¹⁹ Lagen om energikartläggning i stora företag (energimyndigheten.se)

Bilaga 3. Energiledningssystem, ISO 50001

Ett certifierat energiledningssystem är ett systematiskt sätt för företag att integrera arbetet med ständig förbättring av energiprestanda i sin verksamhetsstyrning. Det är företagets verktyg för att uppnå energirelaterade kort- och långsiktiga mål för hållbarhetsarbetet. Införandet och upprätthållandet av ledningssystemet verifieras av tredje part, s k certifieringsorgan. Revision sker 1-2 gånger om året och certifikatet förnyas vart tredje år.

Genom god energiledning organiserar sig företaget för att skaffa kunskap om hur energin används och skapar rutiner för att ständigt finna och genomföra åtgärder för att minska sin energirelaterade miljöpåverkan. De viktigaste delarna är:

- Energipolicy och mål för arbetet på kort och lång sikt. Det är företagsledningens mål för förbättringsarbetet och ska vara väl kommunicerat till alla medarbetare.
- Kartläggning av verksamheten. Företaget identifierar vilka delar av verksamheten och vilka betydande energiaspekter som ska analyseras med avseende på energiprestanda och möjligheter till förbättringar. Det gäller även systemspekter och möjligheter till samverkan med andra aktörer.
- Att skapa en organisationsstruktur för energiledningsarbetet för att övervaka och mäta energianvändningen samt på andra sätt styra verksamheten och kommunicera nyttan till sina intressenter.
- En lista över möjliga åtgärder för att effektivisera företagets energianvändning. Utöver minskat energibehov definieras åtgärder för minskad klimatpåverkan och möjligheter att hantera effektbehov och flexibilitet.
- En plan för när åtgärder ska genomföras och rutiner för hur åtgärder hanteras som inte genomförs på kort sikt.
- Krav på upphandling, inköp, konstruktion av produkter och på aktörer i leverantörskedjan.
- Kompetensöversyn och utbildningsbehov inom organisationen
- Samtliga delar i ledningssystemet dokumenteras och hålls uppdaterade inom ramen för ledningssystemet.

Företag med certifierade ledningssystem har ofta en årsvis koppling mellan de åtgärder som ska genomföras på kort sikt och dokumentationen inom ramen för ledningssystemet. En summering av effekten av åtgärderna görs inom ramen för den rapportering som företagen upprättar i fyraårscykler enligt krav för EKL.